

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 8425/2023
12.02.2025. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Бранке Дражић, председника већа, Марине Милановић и Весне Мاستиловић, чланова већа, у парници тужилаца АА из ..., ББ из ..., ВВ из ... и ГГ из ..., чији је заједнички пуномоћник Мирослав Рњаковић, адвокат из ..., против тужене „UniCredit Bank Srbija“ АД Београд, чији је пуномоћник Младен Аврамовић, адвокат из ..., ради раскида уговора и утврђења, одлучујући о ревизији тужене, изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 1240/22 од 09.11.2022. године, у седници већа одржаној дана 12.02.2025. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија тужене изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 1240/22 од 09.11.2022. године у делу става првог изреке којим је потврђен став пети изреке пресуде Вишег суда у Београду П 36/17 од 11.10.2021. године.

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж 1240/22 од 09.11.2022. године у преосталом делу става првог изреке и пресуда Вишег суда у Београду П 36/17 од 11.10.2021. године у ставу првом, другом и трећем изреке, тако што се **ОДБИЈАЈУ** као неосновани тужбени захтеви тужилаца ББ из ..., ВВ из ... и ГГ из ..., којим су тражили да се услед битно промењених околности раскину: уговор о кредиту за куповину непокретности Р1361/06 од 29.03.2006. године закључен између тужиоца ББ из ... и правног претходника тужене „UniCredit Bank Srbija“ АД Београд; уговор о рефинансирању кредита Р3060/06 од 10.07.2006. године закључен између тужиоца ВВ из ... и правног претходника тужене „UniCredit Bank Srbija“ АД Београд; уговор о кредиту за куповину непокретности Р2258/06 од 29.05.2006. године закључен између тужиље ГГ из ... и правног претходника тужене „UniCredit Bank Srbija“ АД Београд.

УКИДАЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж 1240/22 од 09.11.2022. године у ставу другом, трећем и четвртном изреке и пресуда Вишег суда у Београду П 36/17 од 11.10.2021. године у ставу шестом изреке, којима је одлучено о трошковима парничног поступка и предмет **ВРАЋА** првостепеном суду ради одлучивања о евентуалном тужбеном захтеву тужилаца ББ, ВВ и ГГ и о трошковима целог поступка.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П 36/17 од 11.10.2021. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиоца ББ из ... па се Уговор о кредиту за куповину непокретности Р 1361/06 закључен дана 29.03.2006. године између тужиоца и правног претходника тужене раскида услед битно промењених околности; ставом другим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиоца ВВ из ..., па се Уговор о рефинансирању кредита Р 3060/06 од 10.07.2006. године закључен између тужиоца и правног претходника тужене раскида услед битно промењених околности; ставом трећим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиље ГГ из ... па се Уговор о кредиту за куповину непокретности Р 2258/06 закључен дана 29.05.2006. године између тужиље и правног претходника тужене раскида услед битно промењених околности; ставом четвртим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиље АА из ... којим је тражила да се Уговор о кредиту за куповину непокретности Р ../05 закључен дана 23.11.2005. године између тужиље и правног претходника тужене раскида услед битно промењених околности; ставом петим изреке, усвојен је евентуални тужбени захтев тужиље АА из ... којим је тражила да се утврди да је валутна клаузула у ЦХФ чл. 1. став 1. и чл. 1. став 2. апсолутно ништава одредба Уговора о кредиту за куповину непокретности бр. ../05 закључен дана 23.11.2005. године између тужиље и правног претходника тужене; ставом шестим изреке, обавезана је тужена да тужиоцима солидарно накнади трошкове парничног поступка у износу од 605.700,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 1240/22 од 09.11.2022. године, ставом првим изреке, потврђена је пресуда Вишег суда у Београду П 36/17 од 11.10.2021. године у ставу првом, другом, трећем и петом изреке, а жалба тужене у том делу одбијена као неоснована; ставом другим изреке, преиначено је решење о трошковима поступка садржано у ставу шестом изреке пресуде Вишег суда у Београду П 36/17 од 11.10.2021. године, па је обавезана тужена да тужиоцима солидарно исплати на име трошкова поступка износ од 1.101.405,00 динара; ставом трећим изреке, обавезана је тужена да тужиоцима на име трошкова другостепеног поступка исплати износ од 130.714,00 динара; ставом четвртим изреке, одбијен је захтев тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужена је преко пуномоћника благовремено изјавила ревизију због погрешне примене материјалног права.

Врховни суд је испитао побијану пресуду применом одредбе члана 408. Закона парничном поступку („Службени гласник РС“ бр. 72/11, ... 18/20) па је утврдио да је ревизија делимично основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју Врховни суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиља АА, као корисник кредита дана 23.11.2005. године закључила је Уговор о кредиту за куповину непокретности бр. ../05 са

„ХВБ Банка Србије“ АД, правним претходником тужене и то у облику дугорочног динарског кредита са валутном клаузулом на износ од ЦХФ 56.468,03, са ефективном каматном стопом која на дан закључења уговора износи 4,75% на годишњем нивоу и роком отплате од 25 година, при чему прва рата доспева за плаћање 05.01.2006. године, а последња рата 01.05.2031. године. Тужилац ББ, као корисник кредита је дана 29.03.2006. године закључио Уговор о кредиту за куповину непокретности Р 1361/06 са „ХВБ Банка Србије“ АД правним претходником тужене и то у облику дугорочног динарског кредита са валутном клаузулом на износ од ЦХФ 15.791,59 са ефективном каматном стопом која на дан закључења уговора износи 4,75% на годишњем нивоу и роком отплате од 25 година, при чему прва рата доспева за плаћање 05.06.2006. године, а последња рата 05.05.2031. године. Тужилац ВВ, као корисник кредита је дана 10.07.2006. године закључио Уговор о рефинансирању стамбеног кредита бр. Р 3060/06 са „ХВБ Банка Србије“ АД правним претходником тужене и то у облику дугорочног динарског кредита са валутном клаузулом на износ од ЦХФ 18.404,36 са ефективном каматном стопом која на дан закључења уговора износи 4,54% на годишњем нивоу и роком отплате од 24 године, при чему прва рата доспева за плаћање 05.09.2006. године, а последња рата 05.08.2030. године. Тужиља ГГ, као корисник кредита је дана 29.05.2006. године закључила Уговор о кредиту за куповину непокретности Р 2258/06 са „ХВБ Банка Србије“ АД, правним претходником тужене и то у облику дугорочног динарског кредита са валутном клаузулом на износ од ЦХФ 33.449,51, са ефективном каматном стопом која на дан закључења уговора износи 4,58% на годишњем нивоу и роком отплате од 20 година, при чему прва рата доспева за плаћање 05.08.2006. године, а последња рата 05.07.2026. године. Тужена је, сходно одредбама Одлуке НБС, тужиоцима као корисницима кредита понудила могућност закључења Анекса уговора којим би се изменили услови отплате кредита, где су понуђена четири модела која су садржала промену услова отплате са реализацијом на дан 18.08.2015. године, а само је тужиља АА као корисник кредита, дана 22.07.2015. године закључила Анекс број 1 уговора о кредиту за куповину непокретности бр. ../05 од 23.11.2005. године са овде туженом, сходно Одлуци НБС о мерама за очување стабилности и финансијског система у вези са кредитима индексираним у инострану валуту према којој се корисник кредита определио да са банком закључи Анекс по моделу број 3 који предвиђа снижење тренутно важеће каматне стопе на годишњем нивоу за поен, што у конкретном случају значи да каматна стопа на годишњем нивоу након снижења износи 3,25% тако да номинална каматна стопа од дана закључења овог Анекса износи 3,25% фиксно на годишњем нивоу, а ефективна каматна стопа 4,87% годишње. Према налазу и мишљењу судског вештака економско-финансијске струке за тужиљу АА доспеле и измирене обавезе до дана утужења износе у ЦХФ 39.741,43, у динарима 3.127.955,82, а да је остатак главнице на дан утужења 37.059,22 ЦХФ односно 4.270.800,87 у динарима, док је кредит пуштен у течај дана 23.12.2005. године у износу од 56.468,03 ЦХФ противвредности 3.111.614,33 динара применом средњег курса тужене. За тужиоца ББ доспеле и измирене обавезе до дана утужења износе у ЦХФ 10.658,27, у динарима 850.777,19, а да је остатак главнице на дан утужења 10.452,00 ЦХФ односно 1.204.515,66 у динарима, док је кредит пуштен у течај дана 17.04.2006. године у износу од 15.791,5903 ЦХФ противвредности 865.884,46 динара применом средњег курса тужене. За тужиоца ВВ доспеле и измирене обавезе до дана утужења износе у ЦХФ 12.401,55, у динарима 989.122,57, а да је остатак главнице на дан утужења износи 11.962,72 ЦХФ односно

1.378.614,96 у динарима, док је кредит пуштен у течај дана 01.08.2006. године у износу од 18.404,36 ЦХФ противвредности 970.645,94 динара применом средњег курса тужене. За тужиљу ГГ доспеле и измирене обавезе до дана утужења износе у ЦХФ 25.425,22, у динарима 2.033.697,42, а да је остатак главнице на дан утужења 18.291,67 ЦХФ односно 2.107.979,61 у динарима, док је кредит пуштен у течај дана 03.07.2006. године у износу од 33.449,51 ЦХФ противвредности 1.812.662,40 динара применом средњег курса тужене. У периоду од 31.12.2001. до 17.01.2017. године, као дана утужења, средњи курс ЦХФ порастао је за 185,85% у односу на динар. За тужиоце ББ, ВВ и ГГ прихватањем неких од понуђених модела услови не би били битно побољшани, а код неких модела чак би дошло и до повећања обавеза у односу на постојеће услове, док би код других модела постојала могућност мањих умањења преостале обавезе у односу на постојеће услове. Сваком од тужилаца од стране тужене банке су дана 04.06.2019. године упућене и понуде за закључење уговора о конверзији кредита у швајцарским францима, сходно одредбама Закона о конверзији стамбених кредита индексираних у швајцарским францима у којима је наведено да ће износ добијен конверзијом бити умањен за 38%, а тим и смањена месечна рата, јер ће период отплате остати непромењен, те да ће банка на умањени износ добијен конверзијом применити каматну стопу према понуди банке која је важила на дан 31.03.2019. године за кредите индексираних у еврима, те је достављен конкретан обрачун конверзије сваком од тужилаца. Нико од тужилаца није прихватио наведену понуду, а да су закључили понуђени уговор о конверзији, на дан 04.06.2009. године укупна обавеза била би мања у валути ЦХФ за тужиоца ББ за 19,73%, за тужиоца ВВ за 19,19%, а за тужиљу ГГ за 14,18%.

На основу утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су закључили да када због поремећаја на финансијском тржишту примена уговорене валутне клаузуле доведе до тога да се наруши начело једнаког узајамног давања из члана 15. Закона о облигационим односима, тада уговор за једну страну губи сврху јер терет преузете обавезе постаје неподношљив у тој мери да странка такав уговор не би закључила да је могла предвидети шта ће се догодити. У конкретном случају управо услед енормног раста курса ЦХФ примена валутне клаузуле иако сама по себи пуноважна, довела је до поремећаја и несразмерности у узајамним давањима уговорних страна на штету тужилаца, што је утврђено вештачењем, па су у конкретном случају испуњени услови за раскид уговора услед промењених околности у смислу члана 133. ЗОО у односу на тужиоце ББ, ВВ, ГГ, због чега су усвајањем њихових примарних захтева одлучили као у изрекама побијаних пресуда (а о евентуалним тужбеним захтевима тих тужилаца за утврђење ништавости валутне клаузуле нису ни одлучивали), док примарни захтев за раскид уговора о кредиту тужиље АА из ... је одбијен као неоснован зато што иста није предујмила трошкове вештачења и није доказала наведене чињенице, а усвојен је евентуални тужбени захтев и утврђена ништавост валутне клаузуле у ЦХФ у члану 1. став 1. и 2. Уговора о кредиту за куповину непокретности бр. Р ../05 од 23.11.2005. године.

По оцени Врховног суда ревизија тужене је делимично основана.

Тужиоци су писаним поднеском од 12.05.2020. године прецизирали тужбени захтев у смислу члана 197. став 2. ЗПП, којим је прописано да тужилац може два или више

тужбених захтева у међусобној вези да истакне у једној тужби, на начин да суд усвоји следећи од тих захтева, ако нађе да претходни захтев није основан. Примарним тужбеним захтевом тражили су раскид предметних уговора услед битно промењених околности, а евентуалним тужбеним захтевима тражили су утврђење ништавости валутне клаузуле наведених уговора о кредиту.

Нижестепени судови су правилном применом материјалног права одлучили о тужбеном захтеву тужиље АА из ... када су одбили примарни тужбени захтев којим је тражила да се раскине Уговор о кредиту за куповину непокретности Р ../05 од 23.11.2005. године закључен са правним претходником тужене, а усвојили евентуални тужбени захтев за утврђење апсолутне ништавости валутне клаузуле из члана 1. став 1. и 2. тог уговора и за своју одлуку су дали разлоге које прихвата и на које упућује и овај суд – да у конкретном случају тужена банка није пружила доказе да је пласирана динарска средства прибавила посредством сопственог задужења у тој валути и да није пре закључења уговора тужиљи доставила потпуну писану информацију о свим пословним ризицима и економско-финансијским последицама које ће настати применом такве клаузуле, због чега је одредба о валутној клаузули ништава у смислу члана 12, 13, 15, 16, 103. и 105. ЗОО, а што је у складу и са правним схватањем овог суда усвојеног на седници Грађанског одељења дана 02.04.2019. године.

У том делу неосновани су ревизијски наводи да је погрешан став нижестепених судова да уговор о кредиту може да опстане без ништаве одредбе о валутној клаузули.

Утврђена ништавост одредбе уговора о кредиту о индексацији пласираних динарских износа кредита применом курса швајцарског франка нема аутоматског утицаја на пуноважност преосталих уговорних одредби, нити има за последицу аутоматску ништавост целог уговора о кредиту. Напротив, уговор ће произвести правно ваљано дејство и након утврђене ништавости наведене одредбе (о валутној клаузули) из разлога што преостале уговорне одредбе садрже све битне елементе уговора о кредиту прописане чланом 1065. ЗОО, а опстанак уговора о кредиту има основ у аналогној примени члана 106. ЗОО и њеног циљног тумачења у складу са начелом савесности и поштења (члан 12. ЗОО), једнаке вредности узајамних давања (члан 15. ЗОО), дужност испуњења обавезе (члан 17. ЗОО), јер се мора обезбедити опстанак уговора о кредиту у складу са циљем његовог закључења (циљ даваоца кредита је реализација пласмана одговарајућих новчаних износа корисницима кредита ради стицања очекиване добити коју ће реализовати наплатом уговорене камате, а циљ примаоца кредита је прибављање новчаних средстава која ће му омогућити извршење преузетих обавеза према његовим повериоцима). Наведени циљеви могу се успоставити само у случају када је успостављена еквивалентност тржишне вредности између пласираног и враћеног динарског износа кредита.

Са изнетих разлога одлучено је као у ставу првом изреке, применом члана 414. ЗПП.

Међутим, у преосталом делу, у односу на примарни тужбени захтев осталих тужилаца, нижестепени судови нису одлучили правилном применом материјалног права, због чега су нижестепене пресуде морале бити преиначене.

Оцену основаности захтева за раскид уговора због промењених околности суд цени у складу са чланом 133. и 135. Закона о облигационим односима, које регулишту ослове за раскид у случају наступања промењених околности у току трајања уговора. Чланом 133. став 1. ЗОО прописано је да ако после закључења уговора наступе околности које отежавају испуњење обавезе једне стране, или ако се због њих не може остварити сврха уговора, а у једном и у другом случају у тој мери да је очигледно да уговор више не одговара очекивањима уговорних страна и да би по општем миљењу било неправично одржати га на снази такав какав је, страна којој је отежано испуњење обавезе, односно страна која због промењених околности не може остварити сврху уговора, може захтевати да се уговор раскине. Ставом 2. истог члана прописано је да се раскид уговора не може захтевати ако је страна која се позива на промењене околности била дужна да у време закључења уговора узме у обзир те околности или их је могла избећи или савладати, а ставом 4. да се уговор неће раскинути ако друга страна понуди или пристане да се одговарајући услови уговора правично измене. Чланом 135. истог члана прописано је да при одлучивању о раскидању уговора, односно његовој измени, суд се руководи начелима поштеност промета, водећи рачуна нарочито о циљу уговора, о нормалном ризику код уговора односне врсте, о општем интересу, као и о интересима обеју страна.

Сходно цитираним одредбама Закона о облигационим односима, уговор се може раскинути ако по његовом закључењу, а пре испуњења обавеза, наступе околности које отежавају испуњење обавезе једне стране (први разлог) или ако се због тих околности не може остварити сврха уговора (други разлог), а у оба случаја у мери која уговор изводи из сфере очекивања уговорних страна и која, по општем мишљењу, његово одржавње чини неправичним, с тим што раскид не може тражити страна која је била дужна да те околности узме у обзир још у време закључења уговора или их је могла избећи, односно савладати, али се уговор неће раскинути ако друга страна понуди или пристане да се одговарајући услови уговора правично измене.

Између тужилаца, као корисника кредита и правног претходника тужене, закључени су наведени уговори са валутном клаузулом у швајцарским францима на основу члана 1065. и 1066. у вези члана 395. ЗОО и члана 25. став 1. у вези става 2. тачка 24. Закона о девизном пословању („Службени гласник Републике Србије“ број 62/06). Када се пође од напред цитираних одредби Закона о облигационим односима и утврђеног чињеничног стања, по оцени овог суда нису исупњени услови за раскид спорних уговора сходно члану 133. став 4. ЗОО.

Наиме, тужиоци су имали могућност да у смислу члана 133. став 4. ЗОО одрже уговор на снази, односно да дуг смање прихватањем понуде тужене за закључење анекса уговора којим би се изменили услови отплате кредита, сходно Одлуци НБС, или прихватањем понуде тужене за закључење уговора о конверзији кредита у швајцарским францима, сходно члану 3. став 1. и члану 6. став 1. Закона о конверзији стамбених

кредита индексираних у швајцарским францима („Службени гласник Републике Србије“ број 31/19 од 29.04.2019. године) као *lex specialis*, што тужиоци нису учинили. Због наведеног, како тужиоци нису пристали да се одговарајући услови уговора правично измене по понуди тужене, то нису испуњени услови за раскид уговора у смислу члана 133. став 4. ЗОО.

Са изнетих разлога нижестепене пресуде су морале бити преиначене, па је одлучено као у ставу другом изреке применом члана 416. став 1. Закона о парничном поступку.

Како су нижестепени судови, поступајући по члану 197. став 2. ЗПП усвојили примарни тужбени захтев тужилаца ББ, ВВ и ГГ, због чега о њиховим евентуалним тужбеним захтевима нису ни одлучивали, те како је овај суд нижестепене одлуке преиначио и одбио примарни тужбени захтев наведених тужилаца, то се списи предмета враћају првостепеном суду ради одлучивања истог о евентуалном тужбеном захтеву тужилаца ББ, ВВ и ГГ.

Одлука о трошковима парничног поступка зависи од коначног исхода парнице због чега је иста морала бити укинута, па је одлучено као у ставу трећем изреке применом члана 165. став 4. ЗПП.

**Председник већа-судија,
Бранка Дражић, с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**